

REGGELŐ.

Pesten vasárnap augustus 19^{kén} 1838.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

A' kereskedő társak.

(Folytatás.)

Az asszonyok ritka barátságán örvendő férjek kétszeresen igyekeztek azok iránti figyelmük' és deliségüket bebizonyítani, 's végre alig mult egy nap, mellyen Huard Verduronénak, Verduron ellenben Huardnénak valamely ajándékkal nem kedveskedett volna. A' férjfiak beljegye ajándékaikról volt megkülönböztethető. Az exdobosnak ajándékában, ki vagyónát gazdálkodással szerzé, mindig valami fősvényység tünt-fel: Verduron ellenben, mint a' szerencsének minden kegyencze, ajándékaiban a' bőkezűt játszá. E' mellett szep-lőtlen gondolkozása és ártatlanságának érzetében eszébe sem ötlött, hogy a' Katalinnal táplált tarsalkodásban lelt kedvét ki ne mutassa, olly kedvet, mellynél egy csinos arcz 's két csillogó fekete szem tudta nélkül játszá a' szerepet.

Cziczomázhatá magát Verduronné, haraphatá ajkait, majmolhatta Katalin fej-mozgásait, tükre mindig azt sugá neki, hogy 45 éve, barátnéjának 28 éve mellett, nagyon felbillenti a' mérleget. E' mellett egy belső szózat azt is sugá neki, hogy Huardtól nagyobb értékű ajándékokat kapna, ha éveinek száma kevesebb 's arczainak rózsái virágzóbbak volnának.

Némberi hiúságában lealáztatva, előbbi gyengédségében megsértetve, mind inkább elterjedő gyűlölséget kezdé Katalin iránt keblében táplálni. Igaz, külsőképp' nem látszék a' baráti viszonynak megszakadása: sőt nyájasságait még kettőzé ellensége iránt: de a' kebel mélyében forrongott a' néma düh, melly legkisebb sértésre kitörendő vala.

Más részről Katalin sem engedé magát Verduronné hizelgéseit által elkábíttatni: mert a' némberekben különös és csudálatos ösztön van elhintve, melly által egymásnak legtitkosabb gondolatait 's legrejtettebb érzéseit is átlátják.

Igy támadt a' két asszony között egy külszíni udvariságok alá rejtett belső, halálos tusa, és öleléseik közben ujjaik gyakran görcsösen rángatóztak, egymást megfojtani ohajtván.

A' foglalatoságaiba elmerült két kereskedőnek sejtménye sem volt azon iszonyú égi háborúról, melly fejeik felett tornyosult össze, hogy véletlenül 's pusztítólag csapjon-le reájok.

IV.

V i h a r.

Verduron asszony, midőn a' de la corderie utról elköltözött, egy szolgálót is hozott magával, ki már 15 év óta szolgált nála, 's minden titkának biztosa lön. Fanny egy idomtalan, gacsibás, buta, kétszinű, hizelgő husterony volt, aszszonyának gyöngye oldalait ismerő, 's azokat gyakran kárhozatos czélokra használó. Katalinnak őszinte lelke elejétől fogva utálá e' hizelgő teremtmény kétszinű barátságosságát és untató esetlenségeit; de ezt titkolni annál inkább igyekezett, minthogy ő cselédet nem tartván, Verduron-nét e' részben magánál kedvezőbb helyzetben látá. Nem mulasztá-el tehát a' szolgálónak minden lépésére ügyelni, és ha valamiben vétkesnek találá, Verduron-nének azonnal (még pedig bizonyos gunynyal) hirül adni.

Kilesve, kémelve, boszontva látván magát Fanny, elhatározá, hogy ellenségét első legjobb alkalommal lerázza nyakáról, mit úgy vélt kivihetőnek, ha olly dologban vádolandja őt vétkesnek, mellyben ártatlan. E' célra tehát elcsent asszonya szobájából egy pár arany fülbevalót, 's korán reggel ellenségének boltbeli asztalkája alá egy kis ölbeli mellé vetette, melly Katalinnak bálványa volt.

A' házat tetőtől talpig felforgatták, de sikertelen, és Huardné nem nyomhatá-el magában diadalommal megjegyezni, hogy ez uttal a' veszteséget csakugyan Fanny vigyázatlanságának kell tulajdonítani. Huardnének e' szavainál könyözni kezdett a' tenyeres talpas konyha-nympha, 's ártatlansága bizonyításaul égre földre hivatko-zék. — „Nem az első eset — vága közbe Huardné csípős gunynyal — hogy urnéja ékszerét elveszti. Alkalmasint ez is úgy sikkadt-el, mint a' himzett zsebkendő, mellyet tegnap zsebéből kivontam.“

„Micsoda zsebkendő?“ — kérdé Verduronné hevesen.

„Ez itt — felelé Huardné, 's egy zsebkendőt mutatott elé, melly csakugyan Verduronné-é volt. — Tegnap vontam-ki észre-vétlenül zsebéből. No tagadja a' demoiselle, ha tagadhatja.

Fanny meredve állott. Most azonban a' kis ölbeli, szájában valami tündöklőt tartva, előugrott.

„Engem szegény leányzót romlásba akar dönteni — rikácsolá a' mosogató dézsa királynéja. — Ő maga lopta-el mind a' kendőt mind a' fülön függőt, 's engem vádol az orzás vétkével.“

Verduron asszony halványan, reszketve lépett elő; a' keblébe rejtett gyűlölségnek most egyszerre kelle kirotnani; szürke, villogó szemeit öldöklőleg jártatá Katalinon; ajkai hangtalan mozogtak, végre szárazon 's a' legnagyobb megvetéssel csak ez igéket mondá neki: „Ez alávalóság. Meggondolhatta volna, hogy egykor maga is szolgáló volt.“

V.

C z i v ó d á s o k.

Midőn Verduron és Huard, kik reggel fontos dologban együtt mentek-ki, dél felé haza tértek, a' házat tüzben lángban találták, 's mindenik asszony arról panaszolt férjének, mi méltatlanul bánt vele ellentársnéja. Az exdobos szerette nejét, az exkocsis rettegte magát; így mindkettő tüzesen védte nejének ügyét a' másik ellen, mert már ön egyességökben is zavar támadt egy idő óta. Ez egyenetlenségnek első csirája a' közös kereskedés lassú haladásából fejlett-ki; a' tiszta jövedelem nem felelt-meg a' várakozásnak, és némelly hirtelen beköszöntő veszteségek miatt még ez is jó formán leolvadt. E' veszteségeket Verduron H u a r d' roszul intézett haszonkémlésének, ez ellenben Verduron gondatlanságának tulajdonitá, ki mindig csak urat akart játszani, és szövetségesével keveset gondolt. Ezen kívül a' kocsis éppen szellemi alárendeltetésének következtében bátorkodék mindent kormányozni akarni, és szemtelenül kimondá, hogy Huard az ő tanácslatai és kereskedésbe adott tetemes pénzüsszege nélkül most is csak szegény bor- és fűszeráros volna. E' magavisélet Huardot, ki heves és munkás volt, ki mindenét szorgalmának köszönhetette, 's kinek magáról tulságos képzelet volt, kereskedő társa iránt elejnte bizalmatlanná, később hideggé, végre feldühültté tette. Szerencsétlenségre Verduron még ékesszólló és a' szodagálynak szenvedélyes kedvelője is volt, ki mindennek örömet nagy feneket kerite: Huard ellenben egy perczet sem akart hasztalanul elvesztegetni, 's így gyakran megtörtént, hogy kereskedő társának felpiperézett beszédét még idegenek jelenletében is megszakasztá, 's a' fecsegőnek, ki olly örömet urat akart játszani, hiúságát nem tudá kimélni. Azonban a' lealázott Verduron is felrótt minden legkisebb botlást, mellyek koronként kereskedő társa intézkedésének következményei voltak és nem mulasztá-el napjában tizszer is szemére lobbantani, hogy az ő saját terve szerint minden szerencsésebben ütött volna ki. Ha a' szemrehányás néha néha érdemlett volt is, a' fulánkja által ejtett seb annál inkább sajgott. Mi

több, ezek által ingerelve levén néha annyira feldühült, hogy olly szemrehányásokhoz ragaszkodott, mellyeknek fonákságát maga is átlátta, 's mellyekkel Verduron örökös lármája nélkül önkényt felhagyott volna. Az egyenetlenség következményei mindkét részről keserűen megdorgált veszteség, lélekben gyökeredző egymás iránti gyűlölség voltak, olly mély, olly engesztelhetlen gyűlölség, minő az asszonyok keblében forrott.

Illy érzések közt támad! a' vita; Verduron harag-piritotta sötét veres arczczal, Huard halásápadtan 's düh-éktelenítette vonásokkal panaszolt ellentársa nejjére. Verduron, ki korábbi időkben gyakran panaszolt Huard előtt oldalbordája czivódást kereső, kiállhatlan természetete ellen, most egy hajszálnyit sem akart engedni; Huard hasonló makacssággal felelt; a' sértegetések egymást váltották, és a' legények közbejötté nélkül alkalmasint ütlekre került volna a' dolog. Szerencsére elválaszthaták őket; a' lármára előjött szomszédok és barátoknak pedig sikerült köztök bizonyos megbékülés nemét kieszközölni, melly azonban elégtelen volt a' két hajdani barátoknak kebléből a' gyűlölség magvát kiirtani. Így a' béke angyala örökre bucsút inte nekik.

A' forezi uton fekvő ház tehát a' szó legteljesebb értelmében pokollá változott, kol könyűk, fogcsikorgás, gyűlölség czivódás, 's gonoszlelkűség voltak napi renden. A' két asszony pedig folyvást éleszté a' tüzet és gyűlölséget, folyvást ingerlé egymás ellen a' férjfiakat, és valóságos sátáni dühhel tudá ezeknek legártatlanabb tetteit roszra magyarázni. Így minden lépten nyomon czivódás sőt még durvább kifakadás is történt. A' vásárlók lassanként elmaraadoztak az arany hordótól, mert gyors szolgálat helyett daczos morgorva képpel, és illetlen szókkal elégiték-ki a' vendéget; gyakran óranegyedig is kelle várakozniok, míg az asszonyok szóvitájának vége szakadt.

A' dolgok folyamata nem maradhatott soká illy állapotban; a' szövetségesek is szívből kívánták annak minél előbbi változtatását. Igen, de a' szövetségi kötelezvény értelme szerint 7000 frankot kelle a' szövetség felbomlását kívánónak fizetni. És így egyik sem akarta az első lépést tenni, nem azért ugyan, mintha a' bánatpénzt lefizetni rettegett volna, hanem azon vágyból, hogy azt ellene fizesse-le.

Ha valamellyik jó barátjok közbejáró lenni, és őket rábeszél- ni akará, hogy szép móddal szakasszák végét azon szövetségnek, melly előbb utóbb romlásba döntendi őket, mindenik azt felelte, hogy a' szövetség megszakasztása eszében sincs. — „Ha kereskedő

társamnak kedve van a' bánatpénzt lefizetni, ő lássa-mondá mind-egyik mesterkéltny egykedvűséggel — én részemről nem teszem.“

E' közben azonban nemcsak a' nyereség fogyott-el egészen, hanem napról napra még adósságot is csináltak, mert mindegyiknek csak az volt iránya, hogy kereskedő társát a' bánatpénz lefizetésére kényszerítse. Hijaöa igyekeztek nekik megmutatni, hogy a' választó lépésnek halasztása mindig mélyebben sodorja őket örvénybe; — konokságuk rendíthetlen volt.

Huard tagadhatlanul tapasztalt kereskedő és ritka belátású férjfiú volt; de fájdalom! mondhatlan fáradsággal tanult-meg csak folyvást olvasni is, nevét pedig alig tudá papirosra vakarni. Így jobb nevelést nyert neje volt számvivője, a' kereskedési ügyek folytatása pedig kizárólag Verduronnak kezében volt. Huardnak rossz írása 's azon körülmény, hogy az exkocsisnak is legyen valami dolga, voltak indító okai ez egyezkedésnek. — „Ezzel — mondá Huard magában — hízkelkedni fogok hiúságának, 's meggátolni, hogy terveimben gáncoskodjék.“

Eleinte Huard gondolatja szerint ment minden: Verduron majd kibújt örvényében bőréből, midőn aláírását kérték; és kereskedőtársának mindenben szabad rendelkezést engedte a' nélkül, hogy valaminek okáról kérdezősködnék.

Midőn azonban a' villám eldördült, 's Eris istennő közöttök a' viszálykodás zászlóját kitüzé, át kezdé látni Huard kábaságát, átlátá azt is, milly hatalmas fegyvereket adott ellenének kezébe. — Verduron valóban csak kedvetlenül és sok megjegyzés után adott aláírást; sőt szerencse volt, ha egész napig nem kelle aláírására várakozni. Képzeld most kiki Huardnak, a' hátulso szobában ülőnek és a' jegyző könyvekben forgatónak, nyugtalanságát, midőn megbizonyodott, hogy azon hónapnak végén még 20,000 frankot kell lefizetnie, 's a' reménybeli bevétel alig teendi az említett összegnek felé. Új kölcsönzések valának tehát teendőök, váltó levelek kiadása 's bevétele, és ez mind rögtön. Katalin a' szükségeseket bélyegzett papirosra írta, 's Huard halványon, szorongó szívvel kopogott Verduron ajtaján, hogy a' váltó leveleket aláírassa. De alig nyitá-be az ajtót; alig lépett-át a' küszöbön, lelkében már látá Verduron vonogatózását, és csak nehezen rebegheté:

„Verduron! kérem, írja alá e' váltóleveleket.“ — Verduron kényelmesebben nyújtózott-el karszékében; szemüvegét helyre igazítá, 's lassan olvasta-át a' lapokat; ismételve olvasá, végre maga elébe az asztalra tette. Ezután diadallal, keserű hangon, minden szótagot megvonva, mondá: „nem írom alá.“

„'S miért nem?“ — kérdé Huard fájdalmasan.

„Mert nem irom.“

„Ugy hitelünknek vége; leveleink elvesztik hitelességüket, 's tönkre jutunk.“

„Éppen azt akarom.“

„Megbecstelenítést?“

„Nem, csak egy haszon nélküli kereskedésnek végét szakasztani. Egész világ tudja, hogy e' kába vállalkozat létesítésére én adtam pénzt, 's azt el is vesztettem. Tönkre jutással legalább vége szakad a' további kedvetlenségeknek 's gondoknak is, mellyekbe már különben is bele untam. Én, igaz, oda veszték 50.000 frankot, de nőmnek új öröklése kipótlandja ismét káromat. Ismét régi kényelmes életemet fogom folytatni, 's esküszöm, többé kereskedőkel nem szövetkezem.“

„De mi lesz belőlem? nekem egész vagyonom koczán áll. Megbukással mindennapi kenyerem, tizenöt évi fáradságom gyümölcse, becsületem től 's életemtől is megfosztatom! Hisz' helyzetünk még nem veszélyes. E' hónapban csak 10.000 frankot kell lefizetnünk, de a' következőben már 18.000-et nyerhetünk. Ne tegyen ön szerencsétlenné, ne hozzon fejemre szégyent!“

„Én nem irom alá.“

„Régi barátságunkra kényszeritem!“

„Nem.“

„Térdeimen esedezem.“

„Megállj! aláírom, de csak egy feltétel alatt. Elsőben írja ön alá szövetségi levelünk felbomlását. A' felszámítást (liquidatio) magára vállalja, 's kereskedésbe adott 50.000 frankomat másfél év alatt lefizeti. — A' hiányokért hasonlóan ön kezeskedik.“

„De ilyen feltételek?“

„Különben nem irom alá — különben banquerotte.“

Huard egész testében megrendült, mint a' kelepcebe került róka, 's tompa elszánással, minővel ez állat magát a' vadász által megkötteni engedi, írta alá a' szövetségi levél felbomlását 's az 50 000 frankról és bánatpénzről szóló kötelezvényeket.

Huard eszméletlenül ingott vissza lakába; megmeredve, zöldes sárga arczczal, dühétől majd elfojtva, lépett a' terembe; aggódó nevének kérdései felelet nélkül maradtak. Végre felragadt egy széket, ketté zuzá, 's egész dühének kilehelésével ordította: „ezért boszút fogok állni!“ *(Folyt. következik.)*

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

BARRI emléke. — Barri csak eb volt, de azért szégyen volna-e érdemeit méltányolni, 's emlékezetünkben föleleveníteni? Hiszen csak a' kutya

egyedül az állatok közül, melly a' hűség próbakövét kiállja; csak ő az, melly házi urát 's urának barátait ismeri; fájdalmas hangon kiabálja elő urát, ha elvesztette, 's feltalálni nem tudja; majd csak ő azon állat, mellynek tanítása 's nevelése a' fáradságot sikerrel jutalmazza. A' kutyaiség *) eszméjének legjobban megfelelők mind ekkorig a' Bernhard hegyi ebek, mellyek nagyságra nézve a' borjúval vetekednek. Bozontos szőrűek, sárga és pej foltokkal tarkáztak. — E' nevezetes és előkelő kutya-faj csak kevés példányban található még. Nagyobb része már kiveszett; sz. Bernhard hegyén szokták azt használni a' szerencsétlen utasok fölkeresésére. — Az ottani hegytetőn lakó kórházi szerzetesek hosszú póznákkal járkáltak a' hegyen, 's az eb sem a' hólepte utat nem téveszté-el, sem a' hóba temetett zarándokot, sőt kikapará ezt. Legmunkásabb és leghiresebb volt köztök Barri. Ez 12 évig szolgált a' szerzeteseknél, 's negyvennél több embernek szabadítá-meg életét. Soha sem volt szükség őt szolgálatára emlékeztetni. Mihelyest felhő és hózivatar lepte a' láthatárt, semmi sem tartóztathatá őt vissza szállásán. Midőn 1817-dik évben a' D r o n a z-tetőn kóborolna, egy jég-barlangban félig megdermedt alvó gyermekre talált. A' zöld asbest 's fénylő jegedék becsalá a' szegény kis vándort. Barri felkölté, megnyzlogatá, a' gyermek pedig Barri hátára kapaszkodék, 's ekképpen a' klastromba jutott. Barri mindig erősítő c-eppeket hordott nyakán egy üvegben. Mikor előregedék, Bernbe vitetett ápolás alá. Most ugyan ott a' természeti museumban kitömve látható, üveggel a' nyakán. Az 1817-dik évi német dáma-zsebkönyvben még mint élő eb lefestésre méltónak találtatott.

KÜLÖNFÉLE.

Áruló óra. Nehány nap előtt egy csinos öltözetű férjfiú Münchenben egy órásnak boltjába lép, 's eladandó órákat kér előmutattatni. Az órás 12 arany órát tesz elébe, mellyek közt egy igen csinos kis dáma óra is volt. A' vásárló azonban eléglé egy ezüst órának választását, mellynek árát lefizetvén, távozni akart. Az órás összeszámolván óráit, csak 11-et talált, 's a' dáma-óra hiányzott. Minthogy pedig kettőjökön kívül más a' boltban nem volt, a' vásárlót kérte, engedné ruháját kikutatni. Heves szóvita után, melly egy rendőrt is oda csalt, 's azon ígéretre, hogy az órás kész minden nemű elégtételre, ha gyanúja valótan, a' vásárló üngre gatyára vetkezett, és semmi sem találtatott nála. Az órásnak zavarát könnyen képzelhetni; az ártatlan vásárló pedig egész hidegvérűséggel öltözni kezdett. Azonban, o csudák csudája, midőn csizmáját felhuzandó lehajlott, gyomrában az óra elkezdett ütni. A' fortélyos tolvaj t. i., ki tudta, hogy gyomra nem olyan, mint a' struczé, az órát elnyelte, 's hogy éppen a' boltban kellett ütnie, kihetőleg onnan következehete, hogy lehajlásakor megnyomta az órának ütő rugóját.

Rend-szeretés. — Burney Károly, híres angol nyelvész, gyakran rándult-be Greenwichről, hol nevelő intézete volt, Londonba, hogy egy vig lakoma mellett barátai körében iskolai gondjait szétüzze. 'S ezen férjfiú, ki magát sem dologban, sem vigságban nem kimélé, a' légvonaltól szörnyen félt, és az ajtút nyitva feledőre mindenek felett boszorkodott. Egy éjszaka, midőn Londonból Greenwichre visszatért, bizonyos mélyuti kalandor, ki már többször megállítá a' nyelvészt órája és erszényeért, ismét azt tette. Burney a' kívánt-

*) Tiszta értelemben kérjük venni e' szót, t. i. a' hűségre, szolgálati készségre nézve; olyan formán mint a' humanitas szót az emberekre nézve.

takat nyugodtan átadá. De midőn a' rabló a' kocsiajtót nyitva hagyván távoznék, dühöngve riadott utána a' nyelvész: „gazember! nem tudod az ajtót betenni?” — A' rabló magát meghajtva visszatért, 's a' parancsnak engedelmeskedett.

Öszinte vallomás. Bizonyos uzsorás farkar szünet nélkül tapsolt egy színjáték adatása alkalmával, melyben a' nemeslelkűség és bőkezűség fő szerepet játszik. Kérdeztetvén ennek okáról, felelé: „Magamról tudom, milly néhez bőkezűnek lenni, 's így ez erényt még a' színpadon is becsülöm.

EMLEKMONDÁS.

H a j n a l.

— A' gyöngö virág, ha az est harmatja betölté
Illatadó kelyhét, lehajul nedvgyöngye sulyától:
Ám ha kel a' hajnal, lassúadon enyhül azonnal,
Felynyilik ékesbben, 's bájillatot áldoz az égnek;
Mert lenyomó gyöngyét a' menny fénylángja feloldá

CZUCZOR.

Barátunk elvesztése. Lerázni nyakunkról a' barátocskát, vagy, nemesebb és józanabb kitételrel, elszakadni barátunktól — ki ifjuságunk lángolásai között meleg szívvvel jöve felénk, és kinek érzeményei kebel titkát hordák kebelhez, — 's elpártolni tőle csupa félreértésből — lehetséges-e? — Az élők legnagyobb részét hasonérzések választják egymáshoz: miért vesztünk-e könnyelműleg azokat, kik bennünk az embert szeretik? Olly nagy, olly tömérdék, olly megmérhetlen ez a' világ. — Hova leszünk e' tömérdék-ségben, ha felénk sehonnan nem terjesztetnek baráti ölelő karok; ha sehonnan nem mosolyog ránk részvétellel 's bizalommal teljes arcz?

MUZÁRION (1833.) BB.

Szerelem. — Mit a' mindennap emberei e' névvel neveznek — az nem egyéb a' mennyei fény egyetlen egy sugaránál, mely a' szerint, a' milly kebelvel fogadtad, tisztán marad vagy elsötétül, szeliden hevít vagy égető tüz-zel borít-el: de lelkedet minden esetben csak ugy emeli magasra, ha tőle egészen elfoglaltatni nem engedted, ha vele és mellette minden szép és jó akadálytalan tenyészhet belsődben.

AURORA (1835.)

Komoly rejtvény.

Hajdan hét vezérünk egyikének
Alapítanak erős karjai,
'S nevét nyerém. Le nem dönthetének
Az ős idők vér-zivatarjai;
'S bár ádáz kézzel bitorla a' tar
Egy ideig, — ismét visszanyere
Villámvasával a' harczos Magyar, —
Élvén benne alkotóm szelleme. —
Körös hulláminál láthat'd mohos
Idősúly-nyomta bástyáimat,
Hol egy nevetem viselő város
Emlegeti ősí vitáimat.

M—R.

Előbbi rejtvény: könyv.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiaczon ül a' Duna partján. 114. szám alatt.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.